

EDUCACIÓ AMBIENTAL A L'ESCOLTISME A PARTIR DE PROJECTES AMB METODOLOGIA D'APRENTATGE I SERVEI

Minyons Escoltes i Guies
de Catalunya

Martí Roca Bonet

INTRODUCCIÓ

L'educació ambiental pretén lligar dos conceptes: **medi natural** i **societat**; i en els últims anys, quasi bé ja ningú dubta de la seva necessitat i importància per estimular una societat ambientalment equilibrada.

El treball per projectes amb metodologia d'aprenentatge i servei (ApS) es basa en l'experiència com a motor d'aprenentatge, és a dir, la persona aprèn tot treballant en necessitats reals de l'entorn amb la finalitat de millorar-lo. Si bé sembla que el treball per projectes amb metodologia d'ApS es comença a potenciar dins l'escoltisme, l'educació ambiental encara es treballa poc. És per això que en aquest treball faig una proposta en favor del foment de l'educació ambiental dins l'escoltisme a partir del treball per projectes amb metodologia d'ApS.

OBJECTIUS

1. Fer un treball d'educació ambiental que sigui útil i vivencial per a les diferents edats de nois i noies a partir de projectes d'ApS.
2. Establir enllaços entre la societat civil a través de la cooperació amb entitats i associacions per tal d'aprofitar el seu coneixement en els diferents temes.

UNITATS (grups d'edat)

Castors i Fures
(C/F) (6-9 anys)

Font: www.escoltesiguies.cat

Llops i Daines
(LL/D) (9-12 anys)

Font: www.escoltesiguies.cat

Ràngers i noies Guies
(R/NG) (12-15 anys)

Font: aepalamosi.org/web

Pioners i Caravel·les
(P/C) (15-17 anys)

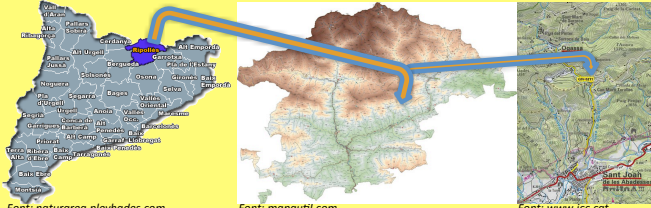
Font: http://www.escoltesiguies.cat

Trucs
(Truc) (17-19 anys)

Font: stjerran.net

Situació de la finca (Fig.1) on es desenvolupen els projectes.

Font: naturarea.pleyhades.com

Font: mapoutli.com

Font: www.icc.cat

Situació	Finca de Mas Caballes (Fig.1), Vall d'Ogassa, Ripollès, Catalunya.		
Altitud	1000 msnm.	Coordenades	UTM 31N-ED50 E(X): 441482m - N(Y): 4679108m.
Superfície	33,16 ha (88% ha forestals (bàsicament alzinar i roureda), 6,5% ha de prats arbustius, 4% ha de pastura i l'1,5% ha d'instal·lacions).		
Propietari	Associació Catalana de Cases de Colònies de la Fundació Catalana de l'Esplai.		
Elecció	Finca amb casa de colònies (Fig.2) i terreny d'acampada, permet que els grups de nois i noies puguin pujar i instal·lar-se uns quants dies a la finca per tal de realitzar el projecte.		

METODOLOGIA

5 projectes amb metodologia ApS

- **Introducció:** Posar en context el projecte i justificar la necessitat de fer-lo.
- **Objectius:** D'aprenentatge (Ap) i de servei (S) que es pretenen assolir durant el projecte.
- **Descoberta:** Crear una inquietud als nens i nenes per motivar-los a tirar endavant el projecte.
- **Tasques:** Passos a seguir per a la realització del projecte. En cadascuna de les tasques hi ha indicat si la realitzen els caps (monitors) (C), els nois i noies (N) o caps i nois i noies conjuntament (C i N).

A QUI? A les unitats dels agrupaments de Minyons Escoltes i Guies de Catalunya.

A ON?

Figura 1: Aerofotomàquia de la finca de Mas Caballes (escala 1: 6.500 aproximadament) amb la senyalització d'on es farà cada projecte. Taronja: C/F; Groc: LL/D; Blau: R/NG; Vermell: P/C; i Verd: Trucs. Font: Elaboració pròpia.

CONCLUSIONS

En totes les propostes educatives presentades es fa una clara aposta per l'educació ambiental a nois i noies d'entre 6 i 19 anys.

És una forma potent per incidir en la societat futura, tot fent promoció del voluntariat i potenciant el coneixement del món rural: agricultura, ramaderia i paisatge modificat per l'home.

Bona part de les propostes s'encaminen a favor de la conservació del medi aquàtic: estudi i millora de l'estat ecològic d'una riera, restauració d'una bassa d'aigua dolça; i també del medi terrestre, en la mesura que es promou el coneixement i estima de les plantes, els ocells i el bestiar de la zona on s'ubica el projecte.

Taula resum dels cinc projectes que he elaborat:

	OBJECTIUS	DESCOBERTA	TASQUES
Ap: Conèixer els principals arbres, arbusts i herbes aromàtiques de la zona a través d'un treball pràctic. C/F (6-8 anys)	S: Elaboració d'un herbari col·lectiu dels principals arbres i arbusts de la zona per a l'escola d'Ogassa, per tal de promoure el seu coneixement en els infants de l'escola.	Joc de pistes d'identificació dels principals arbres, arbusts i herbes aromàtiques de la finca.	1. Demanar assessorament tècnic a l'Associació d'Amics del Jardí Botànic de Barcelona. (C) 2. Elaboració d'un herbari col·lectiu. (C i N) 3. Elaboració de col·lecció i bosses d'olor. (C i N)
Ap: Conèixer els ocells de la zona (en concret les espècies forestals troglodites) i aprendre a construir diferents caixes niu en funció de cada espècie. LL/D (9-12 anys)	S: Proporcionar llocs per nidificar a les espècies d'ocells forestals troglodites i, per tant, facilitar-los-hi la seva ubicació en boscos joves.	Jornada d'anellament d'ocells.	1. Demanar assessorament tècnic a l'Institut Català d'Ornitologia. (C) 2. Elaboració d'un mural, en grups de dos persones, sobre alguna de les espècies d'ocells forestals troglodites anellades durant la jornada d'anellament. (N) 3. Construcció de caixes niu. (C i N) 4. Col·locació de les caixes niu i situació de la seva ubicació sobre el mapa per tal de facilitar la seva localització i posterior manteniment. (C i N)
Ap: Conèixer i determinar l'estat ecològic de la riera de Malatosa a partir de paràmetres físics i químics (propietats de l'aigua i característiques de la llera de la riera); i d'indicadors biològics (presència/absència de certs macro-invertebrats i; estructura, connectivitat i continuïtat del bosc de riera). R/NG (12-15 anys)	S: Netejar el bosc de riera de la riera de Malatosa; i fer divulgació, a través d'un reportatge cinematogràfic, de l'estat ecològic i dels factors que degraden la riera.	Jornada de valoració de l'estat ecològic de la riera de Malatosa.	1. Demanar assessorament tècnic al Projecte Rius de l'Associació Hàbitats. (C) 2. Detecció dels factors i accions que degraden l'hàbitat i empitjoren l'aigua, i retirada de les escombraries del terra. (N) 3. Elaboració d'un reportatge cinematogràfic de divulgació per destacar com s'ha de fer i quins passos s'han de seguir per conèixer l'estat ecològic d'un riu o d'una riera; i en quin estat es troba el bosc de riera de la vall d'Ogassa i l'aigua de la riera Malatosa (tot "denunciant" els factors o accions que l'estan degradant). (N)
Ap: Aprender a restaurar una bassa i conèixer els seus beneficis ambientals i la seva importància biològica. S: Recuperar aquesta bassa (Fig.3) que es troba en mal estat de conservació; crear un punt d'aigua de qualitat apta perquè s'hi puguin establir espècies d'amfibis i hidròfits i helòfits autòctons i sensibles a l'alteració d'aquest ambient, i fer compatibles les actuacions de restauració i conservació amb les activitats ramaderes que es desenvolupen a la finca. P/C (15-17 anys)		Visita d'una bassa restaurada.	1. Demanar assessorament tècnic a l'Associació Paisatges Vius. (C i N) 2. Neteja de la bassa per recuperar profunditat a la bassa. (N) 3. Recuperació de la captació d'aigua. (N) 4. Protecció (construcció d'una tanca) de la bassa enfront el bestiar. (N) 5. Col·locació d'un abeurador per assegurar un nou punt d'aigua al bestiar. (N) 6. Instal·lació de sistemes d'escapada pels amfibis que hi accedeixen o hi cauen. (N) 7. Creació d'un accés perquè hi puguin entrar les persones però no el bestiar. (N) 8. Plantada d'hidròfits i helòfits autòctons d'ambients aquàtics perquè facin de refugi als diferents organismes que habitin a la bassa. (N)
Ap: Aprender a reconstruir murs de pedra seca i a cooperar amb el grup. S: Recuperar els murs de pedra seca que es troben en mal estat de conservació (Fig.4) per tal d'evitar l'erosió de les feixes; i fer compatibles les actuacions de restauració i conservació amb les activitats ramaderes que es desenvolupen a la finca. Trucs (17-19 anys)		Visita d'una finca on s'ha restaurat els murs de pedra seca.	1. Demanar assessorament tècnic a l'Associació Paisatges Vius. (C i N) 2. Catalogació de tots els murs de pedra seca de la finca, valoració del seu estat i reforçament de tots els que encara s'aguanten drets i estan en bon estat. (N) 3. Neteja i retirada dels murs de pedra seca total o parcialment destruïts. (N) 4. Construcció dels nous murs de pedra seca. (N)

Figura 2: Casa de colònies de Mas Caballes.
Font: Elaboració pròpia

Figura 3: Bassa de Mas Caballes.
Font: Elaboració pròpia

Figura 4: Murs de pedra de Mas Caballes.
Font: Elaboració pròpia